

Пленумима студената Универзитета у Београду

Проширеном ректорском колегијуму Универзитета у Београду

Београд, 4. март 2025. године

ИЗВЕШТАЈ ЕКСПЕРТСКЕ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА АНАЛИЗУ ФИНАНСИЈСКИХ ЗАХТЕВА СТУДЕНТСКИХ ПЛЕНУМА

1. УВОД

На седници Сената Универзитета у Београду 5. фебруара 2025. године именована је Експертска група за анализу финансијских аспеката захтева студентских пленума. Задатак Експертске групе је да на основу доступне документације и стручне анализе изради извештај у вези са испуњењем четвртог захтева студената у блокади, а који ће бити представљен Проширеном ректорском колегијуму и студентским пленумима. Улога Експертске групе је да обезбеди стручно мишљење, како би пленуми могли донети информисане одлуке на основу проверених чињеница са предлогом за даље поступање.

Сви чланови Експертске групе су претходних година учествовали у органима и телима Универзитета у Београду, која су се бавила питањима финансирања високог образовања. Неки чланови Експертске групе су као представници Универзитета учествовали у радним групама Владе Републике Србије и Министарства просвете, које су се у том периоду бавиле том темом.

Принципи рада Експертске групе су подразумевали да до израде извештаја поједини чланови групе не иступају самостално као представници групе или Универзитета, било у комуникацији са медијима, било са пленумима студената или државним органима, изузимајући надлежности ректора уређене законом и актима Универзитета и лица која ректор за то овласти.

Будући да се четврти захтев студената тиче финансирања високог образовања, те имајући у виду да се Универзитет у Београду од 2022. године активно бавио проблемима у вези са финансирањем високог образовања, потребно је, ради отклањања недоумица које се у јавности јављају, а пре представљања и анализе чињеница у вези са испуњењем четвртог захтева студената, јасно представити четврти захтева студената, као и захтеве Универзитета у Београду у вези са финансирањем високог образовања, будући да се ове две групе захтева тичу повезане проблематике.

2. ЗАХТЕВИ ПЛЕНУМА СТУДЕНАТА

Четврти захтев пленума студената усвојен 29. новембра 2024. године на пленуму ректората гласи „Повећање буџета за високо образовање у износу од 20%.” Одлуком Великог састанка делегата Универзитета у Београду, студенти Економског факултета су били задужени за конкретизацију четвртог захтева. Након што је израђен текст конкретизације, студентски пленуми већине факултета Универзитета у Београду су га подржали, после чега је то учинио и Велики састанак делегата Универзитета у Београду 10. јануара 2025. године. Осим наведеног текста конкретизације четвртог захтева студената, према нашим сазнањима, не постоје друге одлуке студентских пленума Универзитета у Београду којима се предлажу алтернативна решења у погледу конкретизације овог захтева.

У поменутој конкретизацији четвртог захтева се каже: „Издвајања за високо образовање предвиђена Законом о буџету Републике Србије за 2025. годину из извора Општих прихода и примања буџета износе 60,15 милијарди динара. У састав издвајања за високо образовање улазе ставке буџета *Више и универзитетско образовање (глава 26.4), Студентски стандард (глава 26.5) и Криминалистичко полицијски универзитет (Глава 15.1)*. Студенти су са пуним правом захтевали повећање у износу од 20% претходно поменутих средстава (тј. повећање за око 12,03 милијарди динара, односно 102,8 милиона евра), које би ниво улагања у високо образовање приближило нивоу улагања земаља централне и источне Европе (1,71% БДП-а, према методологији ОЕЦД).”

У истом документу, у делу који се тиче образложења захтева је наведено и следеће:

- „Увођење новог давања, које би, без промене цене ЕСПБ (коју одређују факултети), обезбедило да студенти плаћају 50% нижу школарину од целокупног износа.
- Остатак средстава равномерно расподелити између осталих ставки буџетских глава Студентски стандард и Више и универзитетско образовање, изузимајући зараде и др. приходе запослених. Захтева се измена и допуна Закона о високом образовању у којем би се држава обавезала на учешће од 50% од укупне вредности ЕСПБ. Захтев се сматра испуњеним када Народна скупштина коначно усвоји поднети предлог у изворном облику.”

Влада Републике Србије је 6. фебруара 2025. године усвојила Решење о употреби средстава буџетске резерве (Службени гласник РС 12/2025, од 7. фебруара 2025. године), којим је износ од 12.010.680.000 динара са других буџетских позиција пребачен на позицију Текуће буџетске резерве, како би се та средства користила за финансирање испуњења четвртог захтева студената. Пленум студената Економског факултета је затим, 8. фебруара

2025. године донео одлуку, која је објављена 11. фебруара 2025. године, као саопштење следеће садржине:

„Студенти у блокади сматрају да четврти захтев НИЈЕ испуњен. Конкретизација захтева јасно наводи да су неопходне измене и допуне Закона о високом образовању како би се осигурало да увећање буџетских издвајања није једнократна мера, већ трајно увећање.”

Сходно претходно наведеном, анализа је извршена полазећи од формулације четвртог захтева, као и његове конкретизације. У обзир су узети и ставови наведени у објашњењу захтева, као и у поменутом саопштењу од 11. фебруара 2025. године.

3. ЗАХТЕВИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Експертска група подсећа да је Сенат Универзитета 2022. године донео *Платформу о правним, академским и материјалним аспектима финансирања високошколских установа*, чији су најважнији елементи плаћање пуног износа сталних трошкова, као и материјалних трошкова и изједначавање основица за обрачун плата запослених у високом са основицама у основном и средњем образовању. По доношењу Платформе, Универзитет у Београду је надлежним органима упутио низ дописа у којима тражи испуњење захтева из Платформе, од којих је последњи упућен 20. новембра 2024. године, који је такође објављен на сајту Универзитета.

Као одговор на поменуте захтеве, као и друге финансијске проблеме у функционисању високог образовања, Влада Републике Србије је 30. марта 2023. године формирала Радну групу за израду Нацрта Закона о финансирању високог образовања. Министарство просвете Републике Србије је јула 2024. године формирало Радну групу за анализу тренутног стања финансирања високог образовања и за израду Нацрта Закона о високом образовању. У оквиру рада те групе, поменуто министарство је 29. новембра 2024. године мејлом затражило од Универзитета у Београду предлоге могућих измена и допуна Закона о високом образовању (у даљем тексту: ЗВО), не ограничавајући се само на предлоге који се тичу финансирања високог образовања. Поменути мејл је прослеђен чланицама Универзитета у Београду. На основу добијених предлога, Проширени ректорски колегијум Универзитета у Београду је 12. децембра 2024. године израдио Нацрт измена и допуна ЗВО и послао га министарству. Тим текстом су између осталог обухваћена и сва питања у вези са финансирањем високог образовања, у складу са Платформом. Нацрт садржи и низ других нормативних решења, која нису у директној вези са финансирањем високог образовања.

4. АКТИВНОСТИ У ВЕЗИ СА ИСПУЊЕЊЕМ ЗАХТЕВА СТУДЕНАТА

Полазећи од текста конкретизације четвртог захтева студената у блокади, објављеног 10. јануара 2025. године, као и од додатног обавештења пленума студената од 11. фебруара 2025. године, Проширени ректорски колегијум је 13. фебруара 2025. године донео Закључак у којем се истиче неопходност испуњавања четвртог захтева студената на начин како је то у конкретизацији наведено, уз дефинисање принципа по којима је потребно поступати приликом испуњавања тог захтева, како не би дошло до нарушавања финансијског положаја и аутономије универзитета. У Закључку је поновљен став Универзитета у Београду о неопходности решавања и осталих проблема у финансирању високог образовања, а у складу са Платформом из 2022. године (интегрални текст Закључка дат је у Оквиру 1, овог документа).

Оквир 1. Закључак Проширеног ректорског колегијума Универзитета у Београду од 13. фебруара 2025. године

Будући да је функционисање високог образовања питање које се директно тиче три групе актера – државе, студената и високошколских установа, а у контексту активности повезаних са испуњењем легитимних захтева студената у блокади, Проширени ректорски колегијум Универзитета у Београду доноси закључак у погледу принципа на којима је неопходно да се заснивају институционална решења повезана са финансирањем високог образовања:

1. Обезбедити испуњење четвртог захтева пленума студената, укључујући и део захтева који се односи на покриће трошкова студената по основу школарине, тако што би се, изменом закона и других прописа и одговарајућим финансијско-правним аранжманом између државе и студената, осигурало да држава студентима покрије трошак плаћене школарине у износу од 50%;
2. Обезбедити пуну аутономију универзитета и факултета чији је оснивач Република Србија у погледу утврђивања висине школарине, њене наплате у пуном износу и располагања пуним износом тако стечених прихода као сопственим средствима, на начин дефинисан општим актима универзитета и факултета, што представља један од суштинских предуслова аутономије универзитета гарантоване чланом 72. Устава Републике Србије, а у складу са чланом 71. Закона о високом образовању;
3. Свим факултетима чији је оснивач Република Србија обезбедити покриће пуног износа сталних трошкова, као и пуног износа трошкова по основу права запослених у складу са законом и посебним колективним уговором за високо образовање, те обезбедити покриће трошкова материјала факултетима најмање у износу сразмерном уделу буџетских прихода, које факултети остварују од Министарства просвете у збирном износу прихода сваког факултета, који чине буџетски приходи од Министарства просвете и сопствени приходи од школарина;

4. Утврђени модалитет испуњења захтева студената не сме да доведе до пада буџетских ни сопствених прихода нити једне високошколске установе чији је оснивач Република Србија, у односу на износ који би био остварен без испуњења захтева студената.

Поред горе наведених принципа који се односе на промене у домену финансирања у вези са испуњењем захтева студената, посебно наглашавамо да је неопходно у буџету Републике обезбедити средства за изједначавање основице за обрачун плата запослених у високом образовању са основицом за обрачун плата запослених у установама других нивоа образовања. Подсећамо да је, у вези са овим, Сенат Универзитета у Београду 2022. године донео Платформу о правним, академским и материјалним аспектима финансирања високошколских установа. Без решавања наведених проблема био би доведен у питање редован рад Универзитета.

Универзитет у Београду ће као и до сада активно учествовати у изради прописа из области високог образовања.

У складу са наведеним, иновирани су нацрт измена и допуна Закона о високом образовању, који је Универзитет израдио у децембру 2024. године, а који ће бити упућен Министарству просвете.

Сходно принципима из Закључка од 13. фебруара 2025. године Проширени ректорски колегијум је на истој седници изменио Нацрт измена и допуна ЗВО, тако да **поред текста усвојеног у децембру 2024. године садржи и додатни члан који се тиче испуњавања четвртог захтева студената**. Истог дана, Закључак је преко деканата прослеђен свим факултетским пленумима студената. Текст Закључка и допуњени Нацрт измена ЗВО су затим од стране ректората Универзитета у Београду прослеђени Министарству просвете. Текст Закључка је 14. фебруара 2025. године објављен и на веб страници Универзитета у Београду. Целокупан Нацрт измена и допуна ЗВО је 18. фебруара 2025. године добио подршку пленума студената Правног факултета.

Као реакција на достављени Закључак и Нацрт, ректору Универзитета у Београду је упућен позив на састанак са представницима министарствима просвете и финансија. У складу са ставом заузетим на Проширеном ректорском колегијуму одржаном 13. фебруара 2025. године, на овај позив је одговорено позитивно. На састанку одржаном 18. фебруара 2025. године, ректор и стручни тим су представницима надлежних министарстава образложили текст Закључка и Нацрт измена и допуна ЗВО (из децембра 2024, допуњен у фебруару 2025. године). На том састанку је истакнуто да представници Универзитета у Београду имају мандат да разговарају искључиво о захтевима Универзитета у Београду, који су преточени у поменути Закључак и Нацрт, те да је **одлука о испуњености четвртог захтева студената искључиво у надлежности студентских пленума**.

Након тога, 19. и 20. фебруара 2025. године одржани су састанци представника свих седам државних универзитета, Министарства просвете и Министарства финансија Републике Србије. На тим састанцима су размотрени предлози свих државних

универзитета, као и Министарства просвете у погледу измена и допуна ЗВО. На састанцима се није преговарало о четвртом захтеву студената у блокади, јер са једне стране, универзитети нису добили мандат од студената да о томе преговарају, а са друге, представници универзитета су на почетку састанка информисани о већ донетој политичкој одлуци да се тај захтев испуни. На састанцима се није преговарало ни о начину испуњења четвртог захтева студентских пленума, јер је **једини предложени начин испуњења** био онај који је садржао Нацрт Универзитета у Београду. У разговорима 18, 19. и 20. фебруара је такво решење било прихваћено од свих учесника.

На поменути састанцима је утврђен коначан текст измена и допуна ЗВО. Сходно томе, Проширени ректорски колегијум Универзитета у Београду је саопштењем од 21. фебруара 2025. године подржао овакве измене и допуне ЗВО. Влада је на седници 25. фебруара 2025. године тај текст утврдила Предлог закона о изменама и допунама Закона о високом образовању и упутила га Народној скупштини. Скупштински одбори за образовање и за законодавна питања су подржали Предлог. Предлог закона о изменама и допунама ЗВО је прва тачка дневног реда редовног пролећног заседања Народне скупштине Републике Србије које је почело 4. марта 2025. године.

Предлог закона о изменама и допунама ЗВО који се налази у скупштинској процедури предвиђа покриће трошкова школарине студената у износу од 50% плаћене школарине, како у текућој, тако и у наредним школским годинама, а које ће се вршити на основу података које ће високошколске установе достављати надлежном министарству. Оваквим решењем, које је у складу са предлогом Универзитета у Београду се суштински обезбеђује испуњење захтева студената у погледу покрића трошкова школарина, на начин који штити аутономију универзитета.

Поред питања која се тичу захтева студената, Предлог закона о изменама и допунама ЗВО који се налази у скупштинској процедури обезбеђује испуњење и финансијских захтева Универзитета у Београду од 2022. године, будући да између осталог предвиђа изједначење основице за обрачун плата у високом образовању са основицом у осталим нивоима образовања, покриће пуног износа сталних трошкова и сразмерног износа трошкова материјала (сразмерно односу буџетских и укупних прихода високошколских установа), као и пуног износа трошкова који произлазе из примене Посебног колективног уговора за високо образовање, укључујући и трошкове накнаде превоза за долазак на посао. Текст Предлога измена и допуна ЗВО такође садржи и одредбе којима се прецизира могућност употребе сопствених средстава од стране високошколских установа.

На поменути састанцима са представницима других државних универзитета и надлежних министарстава, представници Универзитета у Београду су поновили став да је при испуњењу захтева Универзитета у Београду потребно водити рачуна о ставовима наведеним у конкретизацији четвртог захтева студената. Сходно томе, на састанку је договорено да се износ од 12,01 милијарди динара утврђен горе поменути Решењем Владе, има искористити прво за покриће 50% трошкова школарина студената, те да ће се остатак

средстава сразмерно искористи за повећање буџета за студентски стандард, као и буџета за покриће оперативних трошкова високошколских установа (стални трошкови, трошкови материјала и др.). Да би се ова средства могла искористити за исплате у складу са наведеним принципима и захтевима, неопходно је да Влада усвоји посебно решење којим ће се поменути износ од 12,01 милијарди динара са средстава текуће буџетске резерве преbacити на одговарајуће позиције раздела Министарства просвете.

На састанцима је постигнута сагласност да ће се испуњење захтева Универзитета у Београду, који се односи на усклађивање основице за обрачун плата у високом образовању са осталим нивоима образовања финансирати из **додатно одређених средстава у буџету, изван поменутог оквира од 12,01 милијарди динара**, што је у складу са ставовима из конкретизације четвртог захтева студената.

У Табели 1. је дат преглед четвртог захтева пленума студената, као и чињенично стање у вези са испуњењем овог захтева на дан 4. марта 2025. године.

Табела 1. Четврти захтев студената и одговарајуће чињенично стање на дан 4. марта 2025. године

<i>Захтев студената</i>	<i>Чињенично стање</i>
Повећање буџета за високо образовање за 20% (за око 12,03 млрд. динара)	Решењем о употреби средстава текуће буџетске резерве (Сл. гласник РС 12/2025, од 7. фебруара 2025. године), на текућу буџетску резерву је пребачен износ од 12,01 млрд. динара, за потребе финансирање испуњења захтева студената. Посебним решењем Владе потребно је извршити пренос износа од 12,01 млрд. динара са позиције Текуће буџетске резерве на позиције раздела Министарства просвете, чиме би буџет за високо образовање и студентски стандард и формално био увећан за наведени износ, а што би омогућило реализацију исплате тих средстава.
Смањење трошкова школарина студената за 50%	Сходно ставу пленума студената од 11. фебруара 2025. године, за испуњење овог захтева потребно је да Народна скупштина усвоји измене и допуне ЗВО, којима би се гарантовало трајно покриће

	трошкова студената по основу школарина за 50% из буџета Републике. Предлогом закона о изменама и допунама ЗВО који је у скупштинској процедури предвиђено је трајно покриће трошкова студената по основу школарина из буџета Републике, у износу од 50% плаћене школарине. Усвајањем овог Предлога (у непромењеном облику) би се обезбедило трајно смањење за 50% трошкова школарина студената, а према захтеву студената.
Употреба додатних средстава по основу повећања улагања у високо образовање за 20% (у 2025. години за око 12,03 млрд. динара) на начин да се та средства искористе за покриће трошкова 50% школарина, а остатак за сразмерно увећање средстава за студентски стандард и оперативне трошкове.	За испуњење овог захтева потребно је усвојити посебно решење Владе, којим би се поменута средства у износу од 12,01 млрд. динара прерасподелила са позиције Текуће буџетске резерве на одговарајуће позиције раздела Министарства просвете.

Експертска група је спремна да прати преостале активности на испуњењу захтева и по потреби даје допунске извештаје и стоји на располагању Проширеном ректорском колегијуму и пленумима студената за сва потребна појашњења извештаја.

ЕКСПЕРТСКА ГРУПА

ЗА АНАЛИЗУ ФИНАНСИЈСКИХ АСПЕКТА

ЗАХТЕВА СТУДЕНТСКИХ ПЛЕНУМА